

Nejstarší historie

Dle dochovaných pramenů jsou první zmínky o místě, kde je dnes Mladá Vožice, již z let 711 – 796. V té době se zde začali usazovat první obyvatelé, kteří posléze přešli do tzv. majetku „královského zboží“, které dále odkoupil majitel. Takto to alespoň uvádí kronikář a historik Bohuslav Balbín.

Konkrétní vznik Mladé Vožice se pravděpodobně vztahuje až do roku 845, do období vlády knížete Svyatopluka. V té době se ve zdejších kraji těžilo stříbro a zlato a horníci z těchto dolů, které byly v Kamberce, Roudném, Ratibořicích, Staré Vožici atd. potřebovali pevné zázemí. Pro tento účel byla vybrána právě Mladá Vožice. Aby bylo stříbro a zlato kde uchovávat, dal Svyatopluk postavit na příkrém vrchu nad Janovem hrad. V té době se začalo uvažovat i o tom, založit zde farnost. K tomu ale došlo až o několik set let později, v roce 1102.

Do poloviny 13. století patřila část Vožicka do chýnovského kraje. Chýnov bylo pravěké hradiště a součást obrovského území rodu Slavníkovců. Po jejich vyvraždění Přemyslovci (r. 995) se stalo nejprve knížecím a potom královským správním střediskem. Tak tomu bylo až do roku 1250, kdy král Václav I. vyměnil Chýnov za jiné zboží pražským biskupům.

Jak to ale bylo s Mladou Vožicí? Ta se pomalu rozrůstala a na svahu vrchu, v místech, kde leží, postupně vznikalo podhradí, které se poprvé písemně připomíná roku 1348, jako městečko se dvěma kostely.

Vraťme se ale ještě o téměř sto let zpátky, do roku 1273. Z té doby je zachována zmínka o tom, že Stanimír z Vožice (Ztanimirum de Bazychce) byl pravděpodobně prvním držitelem místa, kde je dnešní Mladá Vožice. S velkou pravděpodobností se dá soudit, že vožické panství v té době bylo v majetku královské komory, kterou bylo buď dáno do zástavy nebo propůjčováno různým pánům za služby králi. Jedněmi z pánů, u kterých se dá prokazatelně říci, že měli Vožici v zápisném, byli Vilém a Velislav z Vožice. První písemná zmínka o tom

pochází z roku 1318. V tomto roce koupil pan Vilém od Přibyslava ze Šelemberka Pavlovu Horu. Vedle Viléma se v té době ve starých spisech vyskytoval i Velislav z Vožice. V jakém příbuzenském vztahu k Vilémovi byl, nevíme, a tak se můžeme pouze dohadovat, zda se jednalo o bratra či syna. Víme o nich pouze to, že velmi dbali o svůj majetek a na jeho obranu byli ochotni provinilce povolávat i k soudu. Tak např. v roce 1318 pohnal Vilém k soudu Jaroslava z Kouta, že mu vylovil rybník a v Janově sebral koně. Toto však nebyla jeho jediná pře. K soudu pohnal i Beneše z Choustníka a Říma z Dědic, že mu ve Vožici škodili, Zdislava z Blaníc, že mu vzal dobytek, Oldřicha ze Šebířova si vzal jako rukojmí proti Šelmberskému pánu, za to, že včas nedal zapsat do zemských desek prodej Pavlovy Hory a pro dluhy žaloval Otu z Loukova,

Hynka z Vlašimi a Domoslava z Jiřetic.

Když na český trůn nastoupil Karel IV., nechal Vožici i nadále v královské državě, což bylo potvrzeno i v zákonu nazvaném MAJESTAS, později MAJESTAS Carolina. Karel IV. Mladou Vožici dokonce i navštívil, což je i historicky podloženo. Ví se, že 8. září 1352 spolu se svým dvorem byl ubytován na zdejším hradě.

Karel IV. ale musel, pod nátlakem událostí, svůj zákon velmi brzy porušit. V jižních Čechách se v roce 1352 začali bouřit páni z Hradce a z Rožberka. Jejich výpady bylo třeba co nejdříve zarazit. Toho se ujal Vilém z Landštejna, kterého velmi podpořil sám král a tak v první polovině roku 1352 byly válečné tendence obou vzpurných pánů zlikvidovány.

Vilém z Landštejna měl šest synů, z nichž jeden byl Litold. Na přání krále se právě on stal pánem Mladé Vožice. Naskýtá se otázka, proč se Karel IV. svého města vzdal ve prospěch právě

Litolda z Landštejna? Odpověď je jednoduchá. Landštejnové vlastnili pevnost Landštejn, která byla na hranicích Čech, Moravy a Dolních Rakous, což bylo na velmi strategickém místě pro obranu země. Proto král vyměnil Vožici za Landštejn, avšak

již po roce ji opět vykoupil zpět a po celou dobu jeho života nebyla již nikdy zastavena.

Po Litoldu z Landštejna se zápisnými držiteli Mladé Vožice stali Mikuláš z Pacova a později jeho syn Mikuláš "de Wozicz", za nichž město získalo erb, či pečeť, o tom dodnes není zcela jasno a stále se k tomu vedou nová historická bádání. Jisté pouze je, že přičiněním pánů z Pacova má Mladá Vožice dnes svůj znak i pečeť. Např. nově zrestaurovaný městský znak je k vidění na vožické zvonici.

A nyní k tomu, jak vlastně vypadal. Jednalo se o znak, kde na modrém štítě stojí na šedé skále stříbrná hradební zeď zbudovaná z kvádrů, se třemi stínkami cimbuří. Zeď obklopuje čtyřhrannou věž z kvádrového zdiva a v téže barvě, s oknem děleným jedním křížem a s červenou valbovou střechou se dvěma hroty se zlatými makovicemi. Po obou stranách věže jsou štítky pod zlatou královskou korunou, vpravo erb s krovkí pánů z Pacova a vlevo červený štítek s českým královským lvem (pravá a levá strana je zde chápána heraldicky).

Od roku 1390 držel vožické panství milec krále Václava IV. Purkart Strnad z Janovic, který zastával úřad nejvyššího dvorského sudího a od roku 1395 byl i nejvyšším purkrabím pražským. Z titulu těchto funkcí patřil mezi nejmočnější pány českého království. V té době byl Václav IV. napadán pány z tzv. panské jednoty, kteří nakonec rozpoutali „domácí válku“. Jejich vzpoura šla dokonce až tak daleko, že krále zajali a uvěznil. Vožický pán, který byl stále na straně

krále, se proto spojil s královým bratrem, vévodou Janem ze Zhořelic, přinutil odbojné pány vzdát se a propustit krále. Odbojní páni se ale tak docela nevzdali a připravovali pomstu. V nepřítomnosti krále svolali na 11. červen 1397 do Karlštejna zasedání rady a tam zákeřně zavraždili čtyři královy milce, mezi nimiž byl Purkart Strnad z Janovic, ten byl proklán mečem knížete Hanuše Opavského. V pozadí karlštejnské vraždy byl i králův „věrný“ poddaný podkomoří Zikmund Huler z Orlíka, který dostal jako další do zástavního držení hrad a Mladou Vožici. Zikmund byl pražským konšelem a ve funkci královského podkomořího spravoval královská města. Tento úřad patřil k nejvýnosnějším v zemi, přes něj šla všechna finanční jednání, králi skládal jen běžné účty a tak většina jeho dění byla velmi nepřehledná. V letech 1396 až 1397 se začínalo o podnikání tohoto pána již něco tušit. V královských kruzích se začaly objevovat stížnosti, týkající se údajného nezaplacení pohledávky opolských knížat, jejichž ručitelem bylo město Vratislav. Obvinění se ale na několik let odročilo, protože ti, kteří na zpronevěru poukazovali a měli důkazy, patřili mezi za-vražděné pány na Karlštejně. Vše se opět otevřelo až v roce 1404. Tehdy, na setkání českého a polského krále, byla znovu projednávána nesplacená pohledávka. Huler byl v té době coby rukojmí za útěk krále Václava IV. ve vězení u rakouských vévodů a nemohl tudíž nijak jednání ovlivňovat. Když se vrátil z vězení, král mu nařídil, aby byl k ruce polskému králi, a tak mohl již jenom bezmocně přihlížet jak se situace vyvíjí. Huler si v tu dobu musel prožívat značná muka, protože Vladislav Jagiella si dával s rozhodnutím značně na čas. Výsledek o sporu byl vydán teprve 18. června 1405, a to jednoznačně, že král Václav IV. stále dluží opolským knížatům 8000 kop grošů. Když se Václav IV. přesvědčil, že Hulerova tvrzení o zaplacení směnky byla klamná, okamžitě jednal. Již 23. června byl podkomoří Zikmund Huler povolán na pražskou radnici před soud, kde byl obviněn ze zpronevěry a padělání kvitance. Podle tehdejšího práva byl odsouzen k trestu smrti, který byl hned vykonán. V té době ale již měl Vožici v držení Oneš (Ondřej), bratr Zikmunda. Po něm

následoval Mikuláš z Prahy (psaný také z Okoře a z Vožice). V roce 1412 dal král zapsat Vožici i s příslušenstvím Anselmovi z Ronova a jeho synům Janovi, Vilémovi, Maternovi a Kryštofovi. Vlady nad vožickým panstvím se bratři ujali ve zvlášť pohnuté době. Kraj vřel náboženskými reformami. Vše se vyhrtilo po Husově smrti, Češi byli pobouřeni a rychle se šířila přijímání z kalicha – podobojí. Tito lidé na venkově ignorovali návštěvy kostelů a organizovali masová setkání pod širým nebem. U Mladé Vožice tomu tak bylo na hoře zvané Beránek.

Za husitských válek, v roce 1420, po bitvě u Sudoměře, obsadilo Vožici asi 2000 jezdců pod vedením Mikše Divůčka z Jemniště, nejvyššího mincmistra na horách Kutných. Když se to Jan Žižka dozvěděl, vpadl ráno na Veliký pátek (5. dubna) do Vožice, pobořil plaňky, kterými bylo město obeháno (Vožice v té době byla nazývána Vožicí Plaňkovou) a zapálil ho. Mnoho železných pánů pobil nebo je zajal, zachránili se jenom ti, tvořících do hradu. Ukořistil také několik tisíc koní, kteří tvořili základ tábořské jízdy. Staré letopisy k tomu říkají: *„A tu hned sobě jezdcouv naděla, a kterého podobného pacholka viděl, na toho oděnie dada a kuoň podeň, i vycvičil jeho k jjezdě a k boji.“* Boje u Vožice ale neskončily. Žižka se rozhodl dobýt i hrad, což se mu po devíti dnech povedlo. Za zmínku stojí i to, že ve starobylé, pozdně gotické věži při kostelu sv. Martina, která původně sloužila za solnici, se prý po dobytí Vožice Jan Žižka ubytoval.

Po této události Materna z Ronova opět hrad opravil a opevnil a vedl z něj loupeživé výpravy, tzv. šibeniční válku proti

husitům.

V roce 1425 došlo k druhému napadení Vožice husitským vojskem. V polovině září ji obehnal vrchní vůdce Táborův Jan Hvězda, jinak Bzdinka z Vicemilic, jehož dvojsečný meč byl nalezen v děkanské zahradě. Dobytí Vožice trvalo plných pět neděl. Když došlo na dobývání hradu, byl Hvězda smrtelně raněn, než ale umřel, dočkal se ještě vzdání hradu a jednání o míru mezi Táborův a Sirotky na jedné straně a Pražany a Jednotou na straně druhé. Ten se podařilo uzavřít 18. října 1425. Jednalo se o tzv. „Vožický mír“ (podle nejnovějších historických pramenů byl ale tento mír sjednán ve Vršovicích a měl by to tedy být „Vršovický mír“). Poničený hrad, který již nikdy nebyl obnoven, opustila husitská posádka v roce 1426. Z jeho trosk byla později na vršku postavena kaple Nanebevzetí Panny Marie.

Po dobytí hradu byla Vožice v držení několika šlechtických rodů. Hned po Ronovských se stal pá-nem Vožice Čeněk z Klinkštejna nebo z Polánky. Ten panství rozdělil a polovina připadla Oldřichovi z Kralovic a druhá Mikuláši z Lípy, který časem získal i druhou část a celou Vožici připojil ke svému vlášimskému panství. Vše po něm zdědili jeho synové Burjan, Zdeněk a Mikuláš. V roce 1534 se stal pá-nem Vožice Jan starší Trčka z Lípy a od jeho synů ji potom získal v roce 1548 Jan Voračický z Paběnic. Po něm držel Vožici jeho syn Václav Paběn. V době, kdy město patřilo jemu a jeho synům Janu, Fridrichu, Adamu, Mikuláši, Kryštofu, Vilému a Jáchymu, usiloval o jeho vyplacení Šebestian Leskovec z Leskovce. To se

mu ale nepodařilo a panství se ujala královská komora, která ho v roce 1579 pro-dala Michalu Špánovskému z Lisova. Ten v roce 1581 udělil měšťanům výsadu, že se mohli volně stěhovat a obchodovat s vínem, solí a železem. Tato privilegia znovu potvrdil v roce 1590. O rok později udělil cechovní řády mlynářům, pekařům a perníkářům, v roce 1595 cechu čtverého řemesla (sdruženým cechům) a v roce 1598 dal vožickým právo odúmrti. Jeho syn, Jáchym, byl pravý katolická víra. V roce 1624 bylo královským výnosem celé území Mladovožicka určeno za ryze katolické, se všemi právy a povinnostmi, které k tomu patřily. Tím zde byla zakázána všechna další vyznání. Pozitivní na jeho vládě bylo, že se mu podařilo pro městečko vy-prosit tři výroční trhy.

O několik let později, v roce 1629, prodal zámky – Mladou Vožici a Šelmberk i s Vožicí Veronice Přehořovské, choti Jana Šťastného Přehořovského z Kvasejovic. Jednalo se o velmi bohatý rod, jemuž patřily stříbrné doly v okolí Tábora. V Mladé Vožici vlastnil na náměstí, vpravo vedle radnice, výstavný dům. Od tohoto rodu je z roku 1637 ve zdejším kostele křtitelnice.